Ч. 81. Чернівцї, недїля дня 10. (23.) липня 1905 р. Рочник XXI.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятницї і недїлї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакция, адміністр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Реклямациї неопечатані вільні від оплати почтової.

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:
на цїлий рік . . . . 20 К. — с.
„ пів року . . . . 10 „ — „
„ чверть року . . . . 5 „ — „
„ місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Російскі жірондисти.

(X) „Монархови“ видаєть ся конституция — як пише „Пролетарій“, центральний орґан рос. с. д. — дуже гіркою. „Але-ж повірте“, говорять єму лїберали: „се лїк, який ослободить вас від вічного дрощу, який іде в парі із сильним розстроєм жолудка, на який ви терпите вже від двох років, як не більше“. — „Гірко!“, стогне монарх. Проглотїть, проглотїть Ваше Величество, inакше болїзнь загострить ся і вам прийде ся піддатись неприємному хірурґічному лїченю, яке освободило від терпінь і хитань Кароля I., Людвика XVI.; Ми гомеопати, хочемо тільки, щоб Ви проковтнули кілька гірких, але цїлющих зерняток, а за нами поступає хірурґ, чуєте його невмолиму ходу?“ Оттак усовіщують російского самодержця лїберальні круги, заохочуючи єго до проковтненя гіркого медівника в виду наданя конституциї. Спершу „вірнопідданчі заяви“ земців трактовано з боку царского престому як „абсурдні мрії“, одначе хід подій в Росиї, невгаваюча, кровава боротьба підземної Росиї проти струпішілого самодержавя що раз більше скріплювали становище лїберальної опозициї, яка із що раз більшою постійностию виявляє цареви сьміло бажаня цїлої Росиї, не зважаючи зовсім на поліцийні заборони і перепони, які роблять ся із боку правительства от хочби теперішному з'їздови земских представителїв в Москі. Те що поліция вдоволила ся тільки протоколярним протестом проти нарадам земств, що не пішли в рух нагайки і шаблї, сьвідчить лише про безсиле правительства, яке не зважило ся на енерґічний крок проти наймогутнїйших представників російскої середної верстви, складаючих ся із дїдичів, професорів, лїкарів, адвокатів і т. д., здебільше вивінуваних в імена не аби якої історичної традициї, що зібрали ся в білокаменнїй Москві, щоб — чи не в останне — леґальним шляхом бодай в теориї, як не на дїлї, пригадати цареви народні бажаня.

Передвчера зібрало ся в Москві на конґресї земств мимо всїх перепон 284 членів. Засїданє відкрив предсїдатель московского земства Ґоловін, а опісля вибрано одноголосно предсїдателем зборів бар. Гайдена, віцепрезидентами Ґоловіна, Шеткіна і Петрункевича. Наради відбувають ся в приватних сальонах кн. Долґорукого. Ледви що приступлено до верифікациї мандатів членів конґресу, коли дано знати, що до палати впала поліция. Серед зібраних настало велике обуренє, а господар дому, кн. Павло Долґорукий, син царского достойника двірского, заявив зараз, що поліция не має права впадати до єго приватного помешканя. Мимо того, за хвилю явив ся поліцмайстер з кількома поліциянтами і крикнув: „Прошу замкнути сей парлямент!“ Слова ті викликали ще більше обуренє. Президент конґресу спитав, на чий приказ приходить поліцмайстер на збори, і покликав ся на слова царя, висказані до депутациї земств, отже до него, до кн. Трубецкого і до кн. Долґорукого, та заявив наконець, що в виду тих царских слів не уступить перед незаконним кроком поліциї. Тодї зі всїх сторін стали кликати до поліцмайстра: Де маєте жандармів, де маєте козаків? Остаточно прийшло до порозуміня і поліцмайстер в сусїднім сальонї списав собі імена присутних. Першою точкою нарад мала бути дискусия над проєктом Булиґіна що до звісної пародиї парляменту в видї „Ґосударственой Думи“, до якої мали-б безпосередний доступ лиш ті, хто має поверх 100 тис. рублїв. „Дума“ має мати тільки голос дорадчий і має бути вповнї зависима від парляменту зложеного із достойників, царскої сїмї і царских номінатів. Конґрес відкинув проект Булиґіна, мотивуючи відкиненє тим, що оцїнка після майна і поділ на кляси виборчі відбирають репрезентациї народу можність висказати правдиву волю народу; брак запоруки особистої свободи і непарушимости членів репрезентациї та факт, що контроля властий при виборах має бути того рода, що не проявить ся правдива воля виборцїв; дальше повне виключенє явности засїдань відбирає проектованій „думі“ стичність з населенєм. Впрочім признає проєкт „думі“ лиш голос дорадчий, а не признає її ніякої фактичної контролї над властями і правительством. Конґрес висказує погляд, що заступники земств і міст повинні бути в як найбільшім числї в „думі“ узгляднені. Відтак ухвалив конґрес земств отсю резолюцию: В виду того, що в послїдних часах проявляють ся часто нарушеня особистих і загальних прав горожан російских зі сторони урядників адміністрацийних, нарушеня, котрі противлять ся не лиш вимогам етики, але також найвисшим заявам і обовязуючим законам, постановляє конґрес висказати по тїй причинї своє найвисше невдоволенє і має то кріпке переконанє що того рода поступованє буде остро укаране. Конґрес просить мужів дїлаючих в житю публичнім, щоби взяли в оборону особи в тім взглядї пошкодовані і щоби старали ся о зібранє доказів нарушеня прав властями.

В дальших нарадах принято без зміни приготовлений комітетом проєкт конституциї 220 голосами проти 7. Після сего йшла горяча дебата над тим, що робити, колиб увійшов в житє проєкт Булиґіна себто утворенє народного заступництва без конституцийних свобід. Тут підняли ся дуже многі грізні голоси, але поки що нїчого певного не рішено.

Отсе відай послїдні голоси леґальні, бодай по інтерпретациї самих земцїв. Коли вони останугь без наслїдку, тодї здаєть ся візьме в свої руки керму дїл радик.-лїберальне, або соц.-революцийне провізоричне правительство в Москві, тодї заговорить не Жіронда, а Якобіни, що в першій лїнії здетронізують царя, як до того часу боєва орґанізация С-Р. не зробить детронізациї злишною.

Полїтичний перегляд.

Угорщина. У відповідь на розпорядженє Феєрварого що до збираня податків і рекрута та прогоненя неслухняних урядників, оголосила угорска опозиция маніфест, який в скороченю звучить: „Правительство подоптало конституцию, бо хоть самий факт іменованя правительства Феєрварого був леґальний, то вже самий характер, який собі приписав кабінет Феєрварого в відручнім цїсарскім письмі стоїть в незгодї з конституциєю. А

НАШ АЛЬБОМ.

Іван Діброва.

I. Стрічки.

Була весна, була любов,
Душа моя колись кохала, —
Прийшла зима, замерзло все,
Надія вся мов мла пропала.

Було житє і втїха, рай, —
Були колись палкі бажання,
Тепер нема, погасло все, —
Остали лиш гіркі ридання.

Було колись... Та що й гадать!
Не верне те мабуть нїколи,
Душа болить і сльози ллє,
Нема любви, нема розмови.

7./12. 1903.

II. З тюремних пісень.

1.

Клену геть все, що бачу лиш,
Клену свою прокляту долю; —
І серце моє рве ся все
На сьвіт між люд, на волю, волю!

Тут душно, лячно, страшно так,
Тут гірше, як билинї в полї, —
Душа моя болить, квилить,
Та зве: раз-враз гей волї, волї!

Гей сьвітла, волї дайте вже,
Пустїть мене із пекла сього!
Пустїть мене на волї сьвіт,
Пустїть мене до дому мого!

7./1. 1903.

2.

Сльоза за сльозою обличе зливає,
Гоїть серце, болї і рани змиває, —
Несе їх у струях крівавих у море,
А з ними щезає і лихо і горе! —

Купаюсь що днини в тім морю крівавім,
І хочу забути о сьвітї лукавім,
Приспати, забути всї свої думання,
Забути на віки на людські братання!

Забути на віки на сьвіт весь, на люди,
Душі моїй лекше на хвильку хоч буде,
На хвильку одну лиш, як ревне заплачу,
На хвильку однїську, я більше не хочу.

Сльоза за сльозою обличе змиває,
І хоч все розпука мене обгортає,
Не плачу над нею, (привик вже до терпцю),
Лиш плачу, щоб лекше хоч стало на серцю!

14./1. 1903.

3.

Замки зелїзні, гей двері дубові,
Годї так страшно і лячно скрипіти! —
Серце зранене і душа зболїла,
Годї що днини вже тільки терпіти!

Годї зносити той хрест вже на плечах,
Годї вже ляти крівавії сльози —
Сила впадає, огонь погасає,
Студїнь зближаєсь, надходять морози.

Більше не в силї я муки зносити,
Промінь послїдний уже погасає, —
Думка шепоче в одно потихеньки:
Студїнь надходить, житє завмирає!

18./1. 1903.

III. Із циклю: Туга!

1.

Будь моєю моє сонце,
Зірко ясна, любко мила,
Серця мого цьвіт — лелїє,
Чарівнице уродлива!

Я зготовлю рай кохання,
Щастем — чаром скроплю його, —
Ти в нім раювати будеш,
Ти-ж богиня серця мого!

Засьпіваю пісню чарів,
Про любовні тихі мрії —
І в них вложу душу свого
Щастя — долї всї надії!

І упю ся тихим щастем
Та любовію твоєю, —
Я віддамсь тобі на віки
Як той раб...
Ах, будь моєю!

5./7. 1905.

2.

Ой покрила темна нічка
Млою доли, гори, —
Ой втонуло в тїй темряві
Людське щасте, горе!

Ой заснуло людське щасте,
Ой заснуло тихо, —
Не заснуло одиноке
Моє горе, лихо;

Не згубило ся в туманї,
У темненькій ночі, —
Лиш згубились за тобою
В ясних зорях очі!

Лїчу зорі, лїчу ясні,
І лік пропадає, —
А тебе, як все не бачив,
Так все і не має!

Вже й туман ті ясні зорі
Густо покриває,
В серцюж моїм біль, розпука,
Тужну нуту грає!

9./7. 1905.

3.

Не бути у парі менї вже з тобою,
Не знати і щастя нїколи мабуть! —
Не знати нї чарів кохання сьвятого,
Бо наша на віки розходить ся путь!

А я так бажав, щоб з тобою злучитись,
І раю любови та щастя зазнать,
Я мрією жив лиш і все сподївав ся,
Що ти мене зможеш любити-кохать!

Розвіялись мрії, як листе пожовкле,
Даремно лелїв я надію сьвяту, —
Ти грала ся серцем — тай в грі полишила,
Менї лиш завдала розпуку нїму!

6./7. 1905.

вже полишене міністерства по ухваленю єму більшостию votum недовіря є зломанем §. 3 закона з 1848 р. Піддати ся такому правительству було-б прецеденсом грізним для підстав конституцийної свободи, для законно унормованої відвічальности, бо правительство, якому більшість відмовила votum довіря, не є здібним до відвічальности. Про те сьвятим обовязком кождого горожанина є помочи до побореня такого правительства. Правительство є без сумніву потрібне, бо машина державна станути не може. Се однак не дає ще права до істнованя нелеґальному правительству. Більшість сойму угорского була все і є готова обняти керму правліня в краю, але йно не коштом уступок суперечних з волею народа. Безпримірним в історії конституционалізму є установлене правительства, яке хоче присилувати більшість до обнятя правліня після з гори накиненої програми. Тягари і видатки на річ держави є конечні, але платити податки і давати рекрута правительству нелеґальному, доводило-б скривленя понять конституцийних. Урядники і муніципії, які в тім напрямі відмовляють своєї помочи правительству, не поповняють безправства, але власне причиняють ся до оборони конституциї. Заповіджене прогнане таких урядників не має сили правної, бо нелеґальне правительство не може видавати леґальних постанов. А шкоди, які-б правительство вирядило поодиноким урядникам, будуть їм винагороджені відповідно до ухвали сойму з 21. червня 1905 р. Там де істнують фонди комітатів і там, де доси не видано зібраних додатків до податків, мають ті гроші послужити до винагородженя урядників послушних опозициї. В иньших случаях належить звернути ся до публичної жертволюбивости. Тяжкі хвилї, а може і страти нас ждуть. Але нїколи-б не можна було направити шкоди народу, коли-б він застрашений погрозами самоволї покинув боронити свої права. Терпіня зрештою наші будуть тим коротші і меньші, чим енерґічнїйше буде боронити народ своїх прав".

Виборча реформа в Анґлії.

Заповіджена від довшого часу реформа виборча в Анґлії побачила остаточно сьвітло денне в виді правительственного предложеня проекту реформи виборчої. Коли доси в Анґлії кожда реформа виборча розширювала право голосованя і чинила его доступним що-раз ширшим кругам населеня, то послїдний проект реформи являє ся реакцийним зглядом тої тенденциї навіть що до своєї форми і основної сути. Він бо оставляє загальне число депутованих таке саме, яке було до тепер. Значить ся, один депутований буде припадати пересїчно на таку саму скількість виборцїв, як се було і доси. Проект має за цїль лише змінити дотеперішне право виборче о стілько, що одним кругам суспільним скількість депутованих збільшить, а другим зменьшить: Тут урве, а там наштукує. То ще не було би нїчого злого і навіть така реформа могла-б бути корисна і поступова, коли-б прим. правительство хотїло відібрати шляхтї і капіталїстам мійским певну скількість депутованих, яких они на підставі привілеїв мають відносно до числа виборцїв о много більше чим проче населене — і тими депутованими нагородити мужиків та робітників, щоби право виборче меньше більше для веїх зрівнати. Але власне згадана реформа виборча в Анґлії стремить до чогось противного. Правительству ходило о збільшене числа депутованих з кругів, які дають консервативних послів, а о зменьшене его там де вибирають ся депутовані антиміністерияльні. Отже вже в самій своїй сути реформа ся се лише хвилеве, хитре, підступне, тїсно сторонниче предприняте нинїшного правительства, яке треба переморсувати, що-б при его помочи відтак перепхати иньші такі самі хвилеві, хитрі, підступні і сторонничі, а через те і хиткі проекти теперішного правительства. Яко така згадана реформа і не може мати тревалого історичного значіня; єї значінє можна порівнати — узглядняючи всякі ріжниці положеня і відносин — до реформ нинїшних в Росиї, які на тревалість числити не можуть. І коли она з одної сторони — в разї ухваленя — булаб лишена всякого впливу на цїле житє історичне і розвиток полїтичний Анґлії і осталаб лише одним з підступів нинїшного анґлійского правительства, який має штучно піддержати его панованє, то з другої сторони являє ся кроком реакцийним в порівнаню до тенденциї, яку мали всї дотеперішні реформи виборчі в тім краю.

А тепер гляньмо, якими способами забаг анґлїйский премієр Бальфур запевнити собі більшість, а ослабити своїх противників. Отже назначує, що в містах — де nota bene переважають консерватисти — вже 18.500 мешканцїв має вибирати одного депутованого, підчас коли ґрафства — то є проче більше лїберальне населене, а радше населене, з відки головно рекрутують ся демократичні і лїберальні депутовані — мають вибирати одного депутованого на 65.000 населеня. Крім сего згаданий проект відбирає ще Ірляндцям 22 депутованих, бо Ірляндия, се край переважно мужицкий, а до того край, який через переслїдуваня зі сторони Анґлії стратив кілька міліонів мешканцїв; вона після тої реформи вибрала би о 22 депутованих меньше. Ірляндия вибирала доси депутованих в такій скількости, яку назначувала угода (пакт) з перед 100 літ, заключена між Анґлїєю; а Ірляндиєю. Після тої угоди було означене лише число ірляндских депутованих в анґлїйскім парляменті без огляду на се, чи населеня буде більше чи меньше. Нинї однак після Бальфурової реформи, коли населене Ірляндиї через переслїдуванє Анґлійцїв значно зменьшило ся, могли би вибрати лише таке число послів, що оно було би від дотеперішного о 22 послів меньше. Не диво проте, що ірляндскі посли упередили з гори правительство, що они будуть опирати ся до краю сїй реформі, яко нарушуючій конституцию і ломлячій угоду Ірляндиї з Анґлїєю.

Ми нарочно навели докладнїйше зміст проекту реформи виборчої, щоби відтак краще мож оцїнити подїю в парляменті анґлійскім, що випливає з глубокого пошанованя права: Ось то коли се предложене появило ся на порядку дневнім, Бальфур забажав для нього наглости. Тодї президент палати послів (Speaker) Lowther також к о н с е р в а т и с т заявив, що він такого предложеня і в такій формі не може піддати під голосоване, бо се предложене само є нарушенем конституциї зі сторони правительства, а піддане его під обради парляменту в формі жаданій Бальфуром противить ся реґулямінови. В виду сего правительство мусїло свій проект цофнути.

Лиш що правительство вспіло проковтнути сю неприємність, як стрінула его нагло друга ще більша. Ось дня 20. с. м. поставив депут. Редмонд внесене на зменьшене буджету міністерства для Ірляндиї, для запротестованя проти системи правліня в Ірляндиї. Бальфур спротивив ся сему іменем правительства, але при голосованю націоналїсти побідили правительство 3-ма голосами. Тодї деп. Банерман запитав правительство, які консеквенциї витягне оно з сего пораженя. Опозиция кричить: „Уступити, уступити!" Бальфур заявляє, що як правительство не буде могло з гідностию вести справ краю, то їх цїлком вести не буде. Відтак серед напруженя умів засїданє замкнено. Правительство Бальфура мабуть в кінци по тілько меньших і більших пораженях — уступить.

Як то буває на поли борби?

„Новості" помістили під сим заголовком ось такі враженя російского офіцира, що вернув із Манджуриї: Із відразою і переражением мушу думати про те все, що я бачив. Як де небудь мож було пізнати бакциль, що точуть нашу вітчину, то передовсїм на війнї. Загальне враженє, яке відносить ся про наше положене, то цїлковита недостача виобразуваня в армії, рабунок, нелад і недостача довіря до розпочатого дїла. — Чому — питає він — програли ми тільки борб? Для чого ми втїкали? Навіщо показують рядові надмір посьвяти тодї, коли вожди

НА ҐАЧОК! 3)

Комедия в I. дії.

Переклад з нїмецкого.

(Дальше.)

Сцена 7.

ЯРОСЛАВ, ПАВЛО.

ЯРОСЛАВ. Так любий Павле, не пущу тебе. Мусиш у нас лишити ся на обіді.

ПАВЛО. Дякую тобі, сердечно мій Славку, але боюсь бо то... медові місяцї твої, отже...

ІВАН. Ой то правда, прошу пана.

ЯРОСЛАВ. Що то є? Іване!

ІВАН. Ніби... прошу пана... Ага... Я приніс листи для ласкавого пана, лежать на бюрку...

ЯРОСЛАВ. Добре, можеш відійти. (*Іван відходить*). Вір менї приятелю, твоя присутність не заколотить наших медових місяцїв. Мусиш єї пізнати. О коби ти знав, яку я маю жінку!

ПАВЛО. Завидую тобі, любий Славцю.

ЯРОСЛАВ. Чи не маєш охоти оженити ся?

ПАВЛО. Мій Боже! Чомуж-би нї? слово чести маю охоту, але видиш до женьщин маю таке щасте, як до коний.

ЯРОСЛАВ (*сьміючи ся*). Е-е-т!

ПАВЛО. Слово чести. Як шукаю якого доброго коника, то не могу найти, а коли вже не потребую, то менї накидують цїлі табуни.

ЯРОСЛАВ. Якто і жінку ти накидають?

ПАВЛО. Так є. Пару тижнїв сему Смоляньський з Кіцманя, мій старий приятель, просить мене до себе, щоб я єму вибрав якого доброго бороняка до плуга. Приїзджаю і уяви собі: він цїлком серіозно заявляє, що хоче мене оженити.

ЯРОСЛАВ. З ким?

ПАВЛО. З богатою, чудною і дуже принадною вдовичкою.

ЯРОСЛАВ. І щож?

ПАВЛО. Отже та чудна, богата і принадна вдовичка, як лиш довідала ся, що маю приїхати в цїлях патримонїяльних, забирає свої манатки і виїзджає.

ЯРОСЛАВ. О! о!

ПАВЛО. Слово чести. Я був злий як сто чортів... Поїхала в гори до Дорної.

ЯРОСЛАВ. А най єї Бог має в своїй опіцї.

ПАВЛО. В поспіху забула свою тоалету і фляконик. Я забрав ті важні артикули жіночі зі собою... поїду... віддам. Поверну...

ЯРОСЛАВ. Чи повернеш се доперва побачимо. Прошу тебе сїдайже! Тут є циґара, дуже добрі. Напишу тимчасом кілька листів (*іде до бюрка*).

ПАВЛО. Дякую. (*Сїдає, запалює циґаро і бере ґазету до рук*). Цікавий я, що там нового на сьвітї. (*Читає*).

ЯРОСЛАВ (*по перечитаню листу*). А то що такого! Га... га... га... (*сьміючи ся*).

ПАВЛО. Чого сьмієш ся?

ЯРОСЛАВ (*встає і подає лист Павлови*). Прочитай!

ПАВЛО (*прочитавши*). А най єї качка копне! — Такого запрошеня, як жию, щем нїколи не дістав. І не знаєш від кого?

ЯРОСЛАВ. Нї.

ПАВЛО. Що задумуєш з тим фантом зробити?

ЯРОСЛАВ. Кину лист до коша. (*Хоче відобрати лист Павлови*).

ПАВЛО (*вздержуючи*). Чудесне письмо.

ЯРОСЛАВ. Певно якась стара романтичка.

ПАВЛО. Що стара? (*віддає лист*). Як стара, до коша з нею. (*Хвиля мовчаня.*

ЯРОСЛАВ. Хотїв би я пізнати сю романсову даму.

ПАВЛО. Слово чести тобі даю і мене вже збирає охота пізнати властительку сего листу. (*Встає*). Знаєш що Славку, я піду на се rendez-vous.

ЯРОСЛАВ. Ти?

ПАВЛО. Так. В твоїм заступстві. Стара чи молода менї кавалерови не зашкодить. Побачу, оповім тобі і будемо ся сьміяли з нашої романсової дами.

ЯРОСЛАВ (*сьміючи ся*). Га! Най і так буде. Годжу ся. (*Дивлячи ся на годинник*). Але вже час, 12. доходить... вибирай ся на се rendes-vous. Я тимчасом піду до міста закупити деякі річи для моєї жінки. За пів години побачимо ся тутка.

ПАВЛО. Знаменито! (*іде до столика з цьвітами і зриває рожу*). Прошу тебе, перепроси свою жінку, що їй забираю таку гарну рожу. (*Припинаючи рожу в дїрочку від сурдута, коле ся*). До побаченя. Весела авантура! (*Відходить головними дверми*).

ЯРОСЛАВ. Веселої забави. Цікава авантурка. Але не треба о тім згадувати моїй жінцї. Був би зараз плач... наріканя...

Сцена 8.

ГАЛЯ, ЯРОСЛАВ.

ГАЛЯ (*входячи з лївої*). Ти вернув Славцю.

ЯРОСЛАВ. Вернув, ангелику.

ГАЛЯ (*дивлячись на бюрко, на боцї*). Читав лист.

ЯРОСЛАВ. Моя Галю, будемо мали гостя на обідї. Мій давний приятель приїхав... пізнаєш его... дуже милий чоловік...

ГАЛЯ. Добре, мій котику. Твої приятелї є і моїми... при... (*з переляком*). Якто? Відходиш?

ЯРОСЛАВ. Так. Маю важну орудку до залагодженя.

ГАЛЯ (*на боцї*). О мій Боже! (*голосно*). Прошу тебе котику, лиши ся.

ЯРОСЛАВ. Позволь менї сим разом зробити виїмок. Мушу вийти. Зараз поверну.

ГАЛЯ. Мій дорогий, ти лишиш ся... (*спиняє его*). Прошу тебе...

ЯРОСЛАВ. Але-ж моє серденько.

ГАЛЯ (*ведучи его на канапу*). Прошу тебе..., сїдай собі тутки... так... Віддай менї капелюх... так (*кладе капелюх на столї, сїдають*).

(Дальше буде).

держуть ся з подалека на заду так, що їхньому житю не грозить ніяка небезпека? Цілковита недостійність нашого офіцира виходить на верх в новім сьвіті аж у военному таборі. Він є круглим ігнорантом не лише в справах загальнійшого значіня, цілковита недостача знаня проявляє ся також на кождім кроці і в штуці военній. Усе мілітарне знане є для него книгою замкненою 7 печатками, ба що більше він забув давно вже навіть і те, чого вивчив ся із нечуваним трудом і мукою в школі юнкерській. Характеристичний примір: Один полковник вертаючи домів із Манджурії, просив мене виясните, що то значить земство.

Примір другий: Приведено до нас пятьох полонених японьских офіцирів. Не легко було рішити питане де би їх помістити. Один із офіцирів запропонував, щоб завести їх на головну варту („одвах“), бо се місце найбільш надобілось до сеї цїли. Та комендант відкинув сю пропозицію із обуренем, бо на одваху було кілька наших офіцирів, яких показати Японцям будоб для нас крайним соромом. Один з них сидїв на одваху, бо допустив ся скандального вчинку супроти нові, другий за те, що хотїв побити ся 20-копійковою запаткою фіякра, яким їхав цїлий день, а вкінци ще й розпочав бійку із візником, третий знова, будучи мертвецки пяним, відкусив своєму товаришеви ніс. Розуміє ся, годі було навіть думати про те, щоб німаних японьских офіцирів уміщувати в так добірнім товаристві.

Взірцем чесного чоловіка уважають тут того, хто могучи красти і рабувати правительство, не робить сего. Один офіцир, якому повірено транспорти, розповів менї зовсїм щиро такий факт: — Над'їхав товаровий потяг; розвідую ся, що він привіз. Ячмінь. Довідую ся, що можна його закупити по цїнї 60 копійок за пуд, коли знова після нашої інструкції мали ми платити за пуд по 1 руб. і 80 коп. Річ природна, що я ячмінь закупив і відіслав на місце призначеня, платячи пуд по 60 коп., а правительству порахував по 1 руб. 20 коп., через що придбав для правительства 7.000. Що я при тім заробив, не важко почислити.

Можна собі уявити, що терплять салдати при такій системі крадїжий. Ще в маю бачив я там стоячих на фронтї салдатів, що ходили в повстяних чоботах, хіньскім шляфроку і шляфмиці.

Чиж супроти такого стану річий можна говорити про єдність і запал серед боєвих рядів?

Письма з краю.

Гостина Руск. сел. театру в Вижниці.

Нїчо на сьвіті так сильно не вражає почувань чоловіка образованого, а ще більше людини не просьвіченої, як живе слово штуки театральної. Перед слухачами пересуває ся історія житя якогось чоловіка, родини або й народу. Тут являє ся доочно доля людий або й злидні, щасте, горе, утїха, смуток, підступ, утиність і правість. Приглядаючись драматичній грі, дізнаєм чувства, які відмальовує на лици і в очах чоловіка. Тут учить ся чоловік пізнавати, розріжняти добрий характер, уникати підступу, облуди. Тут пізнає і учить ся кождий милозвучної, доброї мови, чарующих тонів пісні дорогої. У штуці театральній може учити ся і способу житя. Штука є важна для кождого народу, а для Русинів незмірно важною, бо се одинока нитка золота у сірім пасмі повседневного нашого житя.

Місточко наше Вижниця тїшило ся як раз недавно прибутєм дружини „Театру руско-селяньского“ з Черновець. Дня 9. і 10. липня відограно дві штуки, а то: оперетку „Сватане на Гончарівцї“ і драму „Не судилось“. Так отже довелось і в нашім, глухім кутку підгірскім почути бодай раз на кілька лїт руске слово і дорогу, рідну пісню зі сцени театральної. Дружина грала під кермою свого таланованого директора п. Захарка дуже добре. Найбільше звернули на себе увагу публики пані Кордасевич і панна Березовска, а з панів пп. Созаньский, Мариньский, Сидор і Любомир. Свобідними і вірними рухами, модуляцією голосу і ґестами виказали они незвичайний артистичний талан. За те складає наша публика дружині театральній сердечну подяку, а хотяй она короткий час у нашім місточку перебула, то милі споминн виносимо з сих хвиль і записуємо їх на довгий час у наших серцях.

А вже найбільше одушевлене і вдяку заявляють Гуцули з поблизьких верхів.

„Пане“! каже по представленю „Не судилось“ один Гуцул — „менї такий жаль сеї нещасної дївчини Любки, що не віддам мої Марійки за старого богача Панька з Лецкого — она бо вам вже не раз плакала, що его не хоче, а я ще й лаяв еї за те“.

От і примір впливу штуки театральної на ум селянина. Дружина театральна перенята чувством піднята духа народу, розбудити між нашим темним селяньством почуте краси, почуте гуманітарности, бо селянин наш до тепер не мав нагоди познакомитись з впливом і силою штуки театральної, не жалуючи труду, а наражаючись на великі кошта і страти — аби хоть в частині розігріти холодні, самолюбні серця, а байдужні і темні очи отворити по наших глухих кутах. Длятого сьватою задачею буде для нашої інтелїґенції сю одинокy, не обходимо потрібну для розвою душевного інституцію у еї змаганях підномагати. При нинїшній добі відроджена нашого народу ся інституція, увійшовши між селяньство, є в силї при відповіднім веденю в однім роцї зділати наше мужицтво о десятку лїт вчаснійше сьвідомим его змагань до здобутя собі горожаньских прав, до пізнаня своєї вартости і значіня. Тому буде се в інтересі і виділу краєвого заінтересуватись судьбою „театру селяньского“ і допомочи ему сталою, річною субвенцією до дальшого его розвитку на користь і добро цїлому краєви. На загальне бажане публики задержала ся трупа еще на одно представлене на день 12. липня. — Вкінци запримічено і се, що деякі наші „патріоти“, що то люблять горлати, чванитись: ось то ми!... не зволили ні раз у театрі явити ся. А чому так? Чи они думали, що Нїмцї, Поляки та Жиди їх заступлять тут? Сором панове, що жалуєте 2 корони на добре дїло, а ще більше, що називаєте себе оборонцями одинокими покровителями тутешньої Руси перед усякими шкідливими наплиявочими з заходу елементами, а штуки театральної виставленої родовитими сїнами і доньками Буковини попертн ні раз вам не хочесь. Сором вам!

Театральний гість.

Телеґрами „Буковини“

із дня 22. липня 1905.

Кольонїя. Kölnische Ztg. доносить з Царгороду, що підчас сьвяточної їзди двору на пообідну молитву кинено бомбу. Султан остав не ранений.

Царгород. Як султан виходив вчера із мошеї Гамідж після торжества Селямлик вибухла перед мошеєю о 200 метрів від султана бомба. Се викликало велике замішане. Султан і его почот остали цїлі. Впрочім богато осіб і коний вбитих згл. ранених. Здаєть ся погиб також заговірник. Султан повернувши до Ільджі приняв бар. Калїце, який зложив бажаня дипльоматичного корпусу із приводу щасливого уратованя. Поголоски, що виновник атентату є Молодотурком згл. Болгарином поки що урядово не стверджили ся.

Лїбава. Арештовано 137 збунтованих моряків.

Одесса. В місточку Кубе, пров. Батум прийшло в театрі до різнї між Вірменами а Татарами. 300 вбитих. Театр і половина міста спопелїли.

НОВИНКИ.

Черновцї, 22. липня 1905.

Монарша подяка руским вічевикам. До предсїдателя руского віча правит. сов. д-ра Володимира Филиповича, сьвящ. радника і дир. загального публ. краєвого шпиталю в Черновцях наспіло під датою 20. с. м. ч. 3855. осьтаке письмо із краєвого правительства: „Із найвисшого порученя маю честь заявити найвисшу подяку за заяву льояльности зложену учасниками руского віча із дня 7. липня б. р.“ В заступстві Фекете.

До вступного іспиту зголосило ся в Кіцманьскій ґімназиї 76 учеників. З того до ґімназиї принято 52, бо один ученик занедужав і від іспиту відступив, а 23 себто 31% здаючих перепало.

Трагічна ексцльозия. В хемічній пральни Шлекера в Черновцях, ул. ратушева вибухла нинї о год. 11-ій перед полуднем бензина, спаливши жінку Шлекера на смерть. Властителеви пральнї обгоріли підчас ратованя руки, а наймичцї занялась голова, так що на віки втратила зір. Обпалених відвезено до шпиталю.

Град в Задубрівцї. У вівторок дня 19. с. м. упав в Задубрівцї град і вибив все збіже. Жито, пшеницю і ячмінь місцями цїлком вимолотив град. Кукуруда відай вже не полагодить ся. Тамтого року вигоріло, а сего року все град вибив.

Жертва букви закона. Віденьский суд цивільний розбирав сими днями таку справу: Панї Бравн, яка вийшла була замуж лише за старанєм родини, не чуючи симпатиї до мужа, задля взаїмних суперечок і незгодин розвела ся з ним. Розвід дістала легко; дїтий не мала. По трьох лїтах она пізнала барона X. молодого і характерного чоловіка. Обоє полюбили ся і барон просив о еї руку, на що родина згодила ся. А що після австрийского права она не могла вийти замуж, доки би не вмер еї перший муж, то-ж перенесла ся з бароном на Угорщину; ту приняли обоє угорске горожаньство і протестантску релиґію і заключили супружество леґальне після прав угорских. Обоє жили 8 лїт в найбільшім щастю і любови і мали 4 дїтий. По 8 лїтах їх подружа помер перший муж баронової і они обоє з бароном не мали тепер нїякої перешкоди, щоб вернути до католицкої релиґії і заключити леґальний слюб в Австриї. Так і зробили і слюб угорский потвердили ще слюбом католицким в Австриї. І знов пройшло 12 лїт тихого родинного пожитя в любові і згоді. Аж ось барон помер, не лишаючи тестаменту. Кождому стає ясно, що майно его і назвиско его переходить на жінку і дїти. Та тим часом стало ся інакше. Родина барона виточила вдові процес заперечуючи еї і дїтям права до майна на підставі австрийских прав. І ось тепер видав віденьский суд засуд справдї забороняючий вдові і дїтям носити батьківске імя і користати его майном, бо після австрийского права п. Бравнова (так она зове ся по першим мужови), вийшовши замуж за барона за житя ще першого чоловіка, після австрийских законів не була его леґальною жінкою, а дїти, які тоді уродили ся, не були леґальними дїтьми барона. Правда, що відтак по смерти першого мужа она могла була вийти леґально замуж, колиб не була однак мала дїтий з бароном перед смертию першого чоловіка. А тому, що она мала дїти вперед, які після австрийского права є нелеґальні, то сама не може стати леґальною жінкою барона, бо дотичний параґраф звучить: „Супружество заключене між людьми, які поповнили з собою віроломство є неважне“. Отже і слюб католицкий після смерти першого чоловіка заключений не був також леґальним і про те анї она не була нїколи леґальною жінкою, анї еї дїти не є леґальними дїтьми барона, тож не мають права анї до его маєтку, анї до его імени. Так отже порядну жінку, яку через 20 лїт всї і всюди вважали леґальною жінкою і яка такою справдї була всюда з виняткoм Австриї — узнано в судї метресою, конкубіною, а еї дїтий безбатченками. Отже жінка і дїти не одержать з маєтку батька анї крейцаря, а в додатку ще будуть носити на собі пятно ганьби, бо — так хоче австрийский закон супружеский.

Атентат в Серетї. Ґімназист Ізидор Каган купав ся передвчера в Серетї. В тім зблизив ся до него тамошний голярский помічник і стрілив до него кілька разів з револьвера. Одна куля ранила Кагана поважно і для того его перевезено потягом посвіщним до черновецкого шпиталю.

Народну школу в Крищатику розширено на дві класї від вересня с. р.

Черновецка повітова каса хорих виказує за I. піврік 1905 р. слїдуюче справоздане: Вплати робітників і роботодавців принесли 39.058 кор. 3 сот. Видатки за той час виносили: запомоги 21.679 кор. 34 сот., кошта шпитальні 4.335 кор. 60 сот., кошта на лїкарів 8.345 кор. 99 сот., лїки 6.918 кор. 31 с., кошта похорові 756 кор. 65 сот. Разом виносять видатки за I. піврік 1905 р. 42.039 кор. 89 сот.

Оповістки, іменованя і т. п.:

Із ради шкільної краєвої. На засїданю ради шк. кр. із 12. липня б. р. переведено між иньшим отсї рішеня: іменовано підучительку в Іпіштах II., Марію Попескул сталою учителькою 5-клясової нар. школи в Новоселици, сталого учителя Юрія Діяконовича в Кімполюнгу сталим надучителем при тамошній 6-клясовій мужескій школї, провізоричну підучительку в Боянах-Глиници Віолю Філівич підучителькою в місци, учителькy в Остриці Аґлаю Цуркaнович учителькою у Волоцї. Із взглядів службових перенесено учителя в Котул-Остриці Дмитра Свеклу до народної школи в Магалї. Вкінци перенесено в сталий стан супочинку міску підучительку Єлисавету Тимінську. — Краєва рада шк. іменувала на засїданю з дня 21. с. м. надучителями: Альботу Касияна в Баґнї, Ґлібку Николая в Серґіях, а Зоту Стефана в Розтоках, учителями: Василя Ґеника у Васловівцях, Николая Дутку в Топорівцях, Дмитра Таранґула в Костинцях, Петра Ілюка в Мариничах, Ілю Шевчика в Оршівцях, а Івана Никоряка в Кaїводині, і Віктора Квасницкого в Кадобівцях, учительками: Евфрозину Жуковску в Кіцмани, Марію Дроздовску в Раранчу, Людмилу Ґриґірчик в Чорнавцї, Каролїну Лукиянович в Ленківцях і Єлену Статкевич в Михальчу, а підучительками Наталку Окуневску в Кіцмани і Ґликерію Омельску в Горошівцях.

До всїх відпоручників руского учительства, до „Екзикутивного Комітету“. Щоб уконституувати ся в „Екзикутивний Комітет“ руского учительства на Буковинї, котрий міг би розпочати свою діяльність і заразом уложити програму на „Віче руского учительства“, котре повинно незабаром відбути ся, запрошують нижче підписані відпоручники руского учительства черновецкого повіту всїх пп. товаришів заступників поодиноких повітів до „Екзикутивного Комітету“ на нараду, котра відбуде ся в понедїлок дня 24. липня н. ст. о 6-ій год. по пол. в сали „Народн. Дому“. — *Юрій Мартинюк, Омелян Ваницкий, Северин Іванович.*

Із шкіл середних. Мінїстер просьвіти і віроісповідань аванзував до VIII. ранґи професорів: Володимира **Кмицикевича** і Омеляна **Малаховского** з II. ґімназиї і д-ра Филипа Броха з I. ґімназиї в Черновцях та проф. Евзебія Поповича при гр. прав. ґімназиї в Сучаві з днем 1. жовтня 1905. — Пан Петро **Кумановский**, дійсний учитель при II. ґімназиї в Черновцях одержав титул професора з нагоди своєї стабілїзациї.

Із правительства. Президент краю іменував укінченого правника Норберта Кіппера практикантом концептовим в ряді політичних властий адміністрацийних Буковини. — В треваний стан супочинку перенесено старосту Теофіля Неделко на власну просьбу.

Комітет устроюючий концерт в честь М. Драгоманова, має честь отсею дорогою скласти подяки панї Н. Піґуляківній і п. Йосифовичеви за участь у концертї і п. Костинецкому за його щирий труд при його уладженю. Заразом складає подяку пп. надворному радникови Фекете, др. Пашкісови, др. Коґутови, С. Канюкови і Н. Васильковн за їх добровільні датки.

Із штуки і лїтератури.

Руский селяньский театр через ферії не грає.

Надіслане.

Подаю до відомости всїм тим Панам, які побрали календарі „Рускої Бесїди“ в розпродаж, а до тої пори мимо кількаразових напимнень не звернули анї гроший анї календарів, аби **безпроволочно до 1. серпня** зробили одно або друге, в противнім разі **наразять ся на кошта, які наростуть при примусовім стягненю.** — З глубоким поважанем *Іван Захарко.*

Видає товариство „Руска Рада" в Чернівцях.

За редакцию відповідає: Іван Захарко.

З друкарнї товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.